

»Rokkedrejerbogen«

PETER RIISMØLLER: ROKKERDREJERBOGEN. EN HIMMERLANDSK ALMUESMANDS OPTEGNELSER. *Forlaget Wormianum 1972. 136 s. Ill. Kr. 28,50.*

I Himmerland spøjte gennem lange tider fortællingen om en lokal mand og hans optegnelsesbog. Flere historikere havde tilsyneladende kendt dens indhold, men bogen selv syntes tabt. I 1947 opdagedes den imidlertid i Aalborg historiske Museums samlinger, og siden da har Riismøller talt begejstret om den, og nu endelig har han fået den ud i et net lille format, der kommer nær hen imod originalens. Jævnfør iøvrigt hans debatindlæg: »Om spækhuggere« i *Fortid og Nutid*, bd.25, s. 99 ff.

Forfatteren af optegnelsesbogen er en usædvanlig landsbyhåndværker fra Øst-himmerland, Søren Christensen, født 1679 og død i hjemsoget 1765. Et af hans håndværk var at dreje rokke, deraf navnet på bogen, men han byggede også kåge, skar gravtræer og indbandt bøger. Og så havde han, som udgiveren siger, en herodotisk nysgerrighed, som han omsatte i notater mellem hinanden i vilkårlig rækkefølge.

I udgaven er notaterne sorteret ud på følgende grupper: Personlige optegnelser, lokalhistorie og topografi, afskrifter af dokumenter, præster og degne, sagn og drømme, håndværkeranvisninger, råd og recepter samt spredte optegnelser. Foruden at tegne billedet af dagbogsforfatterens interesseområder, giver opdelingen også en opslagshjælp for benytteren, selv om konsekvensen i fordelingen kan anfægtes. F. eks. skal den, der vil kende hans virksomhed som håndværker, se efter både i de personlige optegnelser, hvor kågbyggeriet og gravtræsproduktionen er fortegnet, og i håndværkeranvisningerne, der dels er sådanne råd, men også fortegnelse på produktionen af rokke m. m.

Oplysningerne fra hans erhvervsvirksomhed er det, der har fængslet mig mest. Det gælder hans gennemgang af bestilte og udførte kåge eller rokke, eller den forbavsende mængde gravtræer, han har nået at skære. Tre år før sin død skærer han et til Øster Doens, »det sidste ligtræ, som jeg gjør mens jeg lefver«. Man får derved et usædvanligt indblik i en usædvanlig landhåndværkers liv, usædvanlig fordi han formår at meddele sig skriftligt, usædvanlig p. gr. af sin belæsthed. Han har en fortegnelse over sit bibliotek (s. 81–92), der viser stor alsidighed.

I en efterskrift har udgiveren knapt, men præcist karakteriseret rokkedrejerbogen og dens forfatter, ligesom han også giver et signalement af Søren Christensens verden. Den var ikke stor i udstrækning. Han færdedes, som det siges, akkurat så vidt omkring, som man havde brug for hans færdigheder og sagkundskab.

Holger Rasmussen